

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Aššurnasirpal II.
Aneta Hrdlovičová

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

Aššurnasirpal II.

Aneta Hrdlovičová

Vedoucí práce:

Mgr. Kateřina Šašková, Th.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Poděkování:

Mé poděkování patří vedoucí práce Mgr. Kateřině Šaškové, Th.D., která mi vždy ochotně poskytla cenné rady, pomohla s tvorbou práce a získání potřebné literatury.

Obsah

1. Úvod	6
2. Předchůdci krále Aššurnasirpal II.	8
3. Aššurnasirpal II.	11
3.1 Vojenské úspěchy	12
3.2 Stavitelská činnost	14
3.2.1 Aššur	15
3.2.2 Kalach	16
3.2.3 Ninive	18
3.2.4 Imgur-Enlil	19
4. Postava panovníka	21
5. Královské nápisy krále Aššurnasirpala II.	24
5.1 Anály	25
5.2 Stavební nápisy	27
5.3 Standardní nápisy	28
6. Nástupci krále Aššurnasirpala II.	30
7. Závěr	34
8. Resumé	36
9. Seznam použité literatury	37
9.1 Internetové zdroje	37
10. Obrázková příloha	38

1. Úvod

Asýrii je označováno území, které se nachází v severní Mezopotámii (dnešním Iráku). Svůj název získalo díky svému hlavnímu městu Aššuru, jehož počátky se datují kolem roku 2500 p. n. l. O prvním osídlení říše toho moc nevíme. První zmínky o asyrských panovnících se objevily kolem roku 2000 p. n. l. Asyřané byli výbojný národ, kterému se díky krvavým bojům podařilo vybudovat velkou říši. Po dobytí země zacházeli se svými novými poddanými velmi krutě. Na těchto místech stavěli sloupy s vytesanými reliéfy krvavých vítězství proto, aby podmaněný lid měl stále na očích co by je čekalo, kdyby se Asyřanům postavili na odpor. Asyřané nebyli jen barbary, ale také byli schopni vybudovat překrásná města, jako Ninive, Kalach, Chorsábád a další. V jejich rukou vznikaly řezby a reliéfy zobrazující scény z královského, ale i toho běžného života. Obecně Asýrii dělíme do tří období: staroasyrské, stredoasyrské a novoasyrské období.

Tématem mé bakalářské práce je asyrský král Aššurnasirpal II. Hlavním cílem je popsat období jeho vlády s důrazem na vojenské a stavitelské úspěchy a představit postavu panovníka. Ráda bych poukázala na důležitost královských nálezů a ve stručnosti představila předchůdce a nástupce tohoto krále.

V první kapitole jsou představeni Aššurnasirpalovi předchůdci. Seznamuje nás s významnými událostmi, které za období jejich vlády nastaly. Popisuje zda v tomto období říše vzkvétala, či nikoliv a samozřejmě v jakém stavu říši pro krále Aššurnasirpala zanechali.

Druhá kapitola se již věnuje samotnému králi, který byl považován za jednoho z nejúspěšnějších, ale i nejkrutějších králů v novoasyrském období. Jsou zde zmíněny tresty, které vykonával a díky kterým byl považován právě on za toho nejkrutějšího. Tato kapitola nás dále seznamuje s jeho vojenskými a stavitelskými úspěchy, přičemž některé stavitelské počiny jsou představeny podrobněji.

Třetí kapitola má za úkol představit postavu panovníka-krále. Jakou roli hrál v řízení státu, co ztělesňoval a s čím se během své vlády musel potýkat.

Čtvrtá kapitola se zabývá královskými nápisy. Tyto nápisy jsou velmi důležitým pramenem k pochopení a poznání nejen novoasyrské říše za vlády krále Aššurnasirpala. Je zde nastíněno jejich uchovávání, dělení a vybrané texty jsou představeny.

Poslední kapitola stručně popisuje nástupce krále Aššurnasirpala, zejména jeho přímého následovníka, Salmanassara III. a také stav říše až k jejímu pádu.

V práci je použito dostupné odborné literatury. Je čerpáno především z knih: Asýrie-od městského státu k říši od autorky Jany Pečírkové. Dále Dějiny Mezopotámie od Lukáše Pechy a kolektivu, Encyklopedie starověkého Předního východu od Jiřího Proseckého. V práci jsou použity prameny v podobě Aššurnasirpalových královských napsů, které byly sepsány v knize Assyrian Rulers of the Early First Millennium BC I od Alberta Kirka Graysona.

2. Předchůdci krále Aššurnasirpala II.

Nejvýznamnější předchůdce krále Aššurnasirpala II. řadíme do doby novoasyrské. Touto dobou začíná pro Asýrii strmý vzestup říše. Silní panovníci, však nejdříve museli po svých slabých předchůdcích „uklízet“ a zjednat v zemi pořádek.¹

Stejně jako narůstala síla říše, narůstala i hojnost královských nálezů, v nichž se můžeme dočíst o předchozí době bídy i bojích, které vznikaly s kmeny Aramejců² a okolními státy. Právě Aramejci neustále usilovali o proniknutí do severní Mezopotámie.³

Asyřané postupně dobyli a obsadili aramejské státy v povodí Eufratu, později Sýrii, Palestinu i Egypt, čímž dali vzniknout první velké říši na Předním východě.⁴ Mezi nejvýznamnější města této doby patřil Aššur, Kalach a Ninive.⁵

Rozkvět říše je příkládán panovníku Aššur-dánovi II. Tento panovník vládl v letech 934-912 p. n. l. Aššur-dán byl velkým válečníkem, snažil se o ustálení vnitřních poměrů v zemi a za pomoci svých vojsk potlačil povstání v zemi Mursi,⁶ další svá válečná tažení směřoval do oblastí na jih od řeky Záb a do severních a východních pohoří, která byla osídlena kočovníky.⁷

Od doby Aššur-dána se začala dochovávat spousta královských nálezů, mezi ty nejlépe dochované patří text, který vypráví o práci na „Novém paláci“ v nejstarší oblasti města Aššuru, Baltil.⁸ „*Nový palác v Baltil se stal zchátralým, odstranil jsem z něj trosky. Od shora dolů je zdobený lépe než dříve. Udělal jsem vysoké dveře. ...*“⁹

Od roku 911 p. n. l. do roku 891 p. n. l. vládl zemi jeho syn, panovník Adad-nárarí II. Ten se stejně jako jeho otec, musel potýkat s nájezdy Aramejců. I v jeho královských nálezích se můžeme dočíst o těchto bojích.¹⁰

„Za eponyma Likberu jsem vytáhl již počtvrté proti zemi Chanigalbat. Temanejec, Mukuru porušil přísahu velkým bohům a vyzval mě k válce. Spoléhal se na své silně opevněné město,

¹ Pečirková, 2000, s. 64-66.

² Aramejci jsou příslušníky kočovného západosemitského národa. (Pecha, 1998, s. 179).

³ Pečirková, 2000, s. 65-66.

⁴ Pečirková, 2000, s. 64-67.

⁵ Pečirková, 2000, s. 64-67.

⁶ Prosecký, 1999, s. 42-43.

⁷ Pečirková, 2000, s. 65-66.

⁸ Grayson, 1976, s. 131.

⁹ Grayson, 1976, s. 135.

¹⁰ Pečirková, 2000, s. 64-66.

svůj silný luk, svá početná vojska a Aramejce, a tak se vzbouřil proti mně. Shromáždil jsem proto své vozy a vojsko a vytáhl jsem do města Gidara. ... „¹¹

Rozvoji země přispíval díky svému zájmu o zavodňování,¹² vybuřoval i několik zavlažovacích kanálů. Jeho zájem se ubíral i k zemědělství, lovu a chovu dobytka.¹³

Adad-nárári byl velmi cílevědomým panovníkem, získal pro Asýrii Arrapchu, Kumánu¹⁴ a projevoval velký zájem o Babylonii,¹⁵ díky vítězství v pohraničních potyčkách s Babylonií mohl posléze posunout hranice dále na jih.¹⁶

Nepolevoval a obklopil Asýrii vazalskými státy s pevnostmi, jako byla Chuzirina, Rasappa, Til Barsip¹⁷ a na středním Eufratu začal vybírat od několika měst tribut.¹⁸ Za jeho dvacet let silné vlády vybuřoval silnou říši, jak vojensky, tak hospodářsky¹⁹ a jeho lid ho zřejmě miloval, proto se tituloval nejen králem veškerenstva, ale i slunce všech lidí.²⁰

Po uzavření smlouvy s babylonským králem Šamaš-mudammikem byli stanoveny hranice v severní Mezopotámii. O této hranici, se také zmiňuje asyrská synchronistická kronika. Smlouva byla utužena sňatkem, mezi příslušníky obou panovnických dynastií. Tato smlouva je velmi významným pramenem, jelikož uvádí stručný výčet předešlých pohraničních sporů mezi Asýrií a Babylonií.²¹ Po podepsání této smlouvy se stal „králem veškerenstva“ a „králem čtyř světových stran.“ Byla to však krutá a nelítostná doba. Poražené nepřátele mučili a naráželi jim hlavy na kůly. Zaživa jim byla stahována kůže. Ženy a děti upalovali v hořících městech nebo byly odvečeny do otroctví,²² část deportovaného obyvatelstva usazoval na neobdělané půdě.²³

Adad-nárári o sobě ve svých nápisech hovoří takto: „*Adad-nárári, silný král, král asyrský, král čtyř světových stran, ten kdo porazí své nepřátele. Já, král schopný v boji, ten kdo ničí města a pálí hory. Já, mužný válečník. Já nemám úspěšného soupeře. ...*“²⁴

Od roku 890 p. n. l. začal vládnout zemi panovník Tukultí-Ninurta II. Přesto, že tohoto

¹¹ Grayson, 1976, s. 150.

¹² Pečirková, 2000, s. 64-66.

¹³ Prosecký, 1999, s. 12.

¹⁴ Pečirková, 2000, s. 66.

¹⁵ Pecha, 1998, s. 127-128.

¹⁶ Pečirková, 2000, s. 66.

¹⁷ Pečirková, 2000, s. 66.

¹⁸ Pecha, 1998, s. 127-128.

¹⁹ Prosecký, 1999, s. 12.

²⁰ Bič, 1990, s. 65.

²¹ Pecha, 1998, s. 127-128.

²² Bič, 1990, s. 65.

²³ Prosecký, 1999, s. 12.

²⁴ Grayson, 1976, s. 148.

panovníka v mladém věku sklátila smrt,²⁵ zanechal po sobě významné prameny v podobě královských nápisů, v jednom z nich vypráví o tažení do země Nairi,²⁶ v těchto nápisech jsou často citovány vazalské smlouvy.²⁷

Jakožto nespoutaný dobrodruh s vysokými cíli, upevnil asyrskou kontrolu chábúrského trojúhelníku.²⁸ Provedl významné změny, jak v organizaci, tak ve vyzbrojení armády. Především u jízdy, která byla vhodnější pro horský terén než těžké, méně pohyblivé válečné vozy, které byly tradiční pro asyrské armády.²⁹

Mezi jeho největší vojenské úspěchy patří tažení na středním Eufratu, kde zničil knížectví Temanejců. Povedlo se mu stabilizovat asyrské panství v povodí řeky Chábúru a i další území. Postavil si zde dokonce palác. Z jeho stavební činnosti je dále známá například přestavba hradeb v Aššuru.³⁰

Po jeho smrti se k vládě dostává král Aššurnasirpal II.,³¹ který velmi často ve svých královských nápisech „vzpomíná“ právě na svého otce a děda: „*Palác krále Aššurnasirpala, krále vesmíru, krále Asýrie, syna Tukultí-Ninurty II., asyrského krále, vnuka Adad-náráriho II., toho, kdo také býval králem Asýrie. ...*“³²

²⁵ Pecha, 1998, s. 239.

²⁶ Grayson, 1976, s. 99-105.

²⁷ Pečirková, 2000, s. 66.

²⁸ Pečirková, 2000, s. 66.

²⁹ Pečirková, 2000, s. 66-67.

³⁰ Pecha, 1998, s. 239.

³¹ Pečirková, 2000, s. 67.

³² Grayson, 1976, s. 380.

3. Aššurnasirpal II.

Aššurnasirpal II., akadsky Aššur-násir-apli, znamená Aššur je ochráncem dědice (prvorozeného syna). Tento panovník byl v novoasyrském období jedním z nejslavnějších a nejúspěšnějších asyrských králů. Vládl v letech 884-858 p. n. l. Byl energickým vládcem a kladl velký důraz na svoji politiku.³³

Vedl dobovačné války a získaná území připojoval ke své říši,³⁴ za jeho vlády bylo zahájeno období expanze a k centrální oblasti zvané asyrský trojúhelník, připojil řadu států.³⁵ Byl známý tím, že uplatňoval velmi kruté tresty a jako první asyrský král, opustil město Aššur a přesídlil do Kalachu,³⁶ kde po otevření nového paláce uspořádal hostinu,³⁷ slavnostní otevření paláce bylo velmi honosné. Zanechal o tom podrobnou zprávu o 154 řádcích vytesaných na pískovcové stéle, která byla nalezena ve vstupní bráně do paláce roku 1951.³⁸

Byl silná a ctižádostivá osobnost. Měl dostatečnou energii, aby mohl kontrolovat své úředníky, vazaly i provincie.³⁹ V administrativní struktuře Asýrie měli významnou úlohu písaři, jelikož právě oni většinou ovládali obtížné umění písma a jejich pomoc byla zcela nezbytná pro všechny úředníky.⁴⁰ Písařské umění, magie, astrologie, věštění a lékařství se dědila z generace na generaci.⁴¹

Doba vlády krále Aššurnasirpala II. je jedna z nejdůležitějších v historii Mezopotámie,⁴² neboť právě on, byl skutečným obnovitelem asyrské moci.⁴³ Její důležitost se odráží v počtu královských nápisů, v kterých jsou detailně popsány ty nejdůležitější okamžiky vlády krále Aššurnasirpala, některé tyto nápisy byly tak dlouhé, že pro jejich zapsání byla potřeba několik kamenných desek,⁴⁴ z mnoho textů se dochovaly pouze zlomky, a proto jsou některé události nejisté.⁴⁵

Cílevědomý a sebejistý král ve svých nápisech na sobě nešetří chválou: „*Aššurnasirpal, silný král, král vesmíru, neporazitelný král, král čtyř světových stran, slunce všech lidí, bůh.*

³³ Prosecký, 1999, s. 45.

³⁴ Prosecký, 1999, s. 45.

³⁵ Pečirková, 2000, s. 67-68.

³⁶ Pečirková, 2000, s. 67.

³⁷ Grayson, 1976, s. 288.

³⁸ Prosecký, 1999, s. 168.

³⁹ Pečirková, 2000, s. 69.

⁴⁰ Pečirková, 2000, s. 112.

⁴¹ Pečirková, 2000, s. 118.

⁴² Grayson, 1976, s. 189.

⁴³ Glassner, 2002, s. 276.

⁴⁴ Grayson, 1976, s. 191.

⁴⁵ Grayson, 1976, s. 192.

*Neporazitelná zbraň velkých bohů, zbožný, milovaný, princ, oblíbenec boha Enlila. Statečný muž, který jedná s podporou Aššuru, muž který nemá soupeře, pastýř, nebojácný v bitvě, mocný příliv, který nemá soupeře, který vládne všem národům, silný muž, který šlape na krky svých nepřátel. Ten, který dobyl všechny země a získal vládu v plném rozsahu, ukořistil rukojmí. Ten, kdo zvítězil ve všech zemích. ...*⁴⁶

Nástupcem krále Aššurnasirpala II., se stal jeho syn Salmanassar III.⁴⁷

3.2 Vojenské úspěchy

Hned po svém nástupu na trůn, se musel Aššurnasirpal vypořádat s povstáním, které kvůli jeho nástupu vzniklo, to však potlačil.⁴⁸ Během svých výprav opět získal pro Asyřany od roku 877 p. n. l.⁴⁹ přístup ke Středozemnímu moři⁵⁰ a jejich území na východě sahalo až po Urmijské jezero.⁵¹

Aššurnasirpalovým hlavním zájmem byla Sýrie,⁵² nejdříve však postupně ovládl území středního Eufratu a Cháburu, čímž samozřejmě velice poškozoval Babylónii,⁵³ Eufrat považoval za velkou asyrskou hranici, za touto hranicí již provincie nezakládal, ale budoval systém vazalských států.⁵⁴ Systém vazalských států v Sýrii, Palestině a Malé Asii, bylo dílem právě Aššurnasirpala.⁵⁵

Aššurnasirpala stálo mnoho sil upevnit asyrskou nadvládu nad oblastmi v povodí Cháburu a středního Eufratu. Musel potlačovat nemálo povstání aramejských kmenů, které se nechtěly smířit s asyrskou nadvládou a odmítaly tak platit uložený tribut. Právě zde, krátce po Aššurnasirpalově nástupu vypukla vzpoura států Suchi, Laké a Chindanu. Tato vzpoura se opírala o vojenskou pomoc babylonského krále. Aššurnasirpal však zvládl zjednat pořádek a vybrat tribut.⁵⁶

Po upevnění babylonských hranic na jihu, táhl opět na západ a získal provincie Nisibin a Rasappa.⁵⁷ Pro obchod bylo důležité dobytí Karchemiše,⁵⁸ což se mu také povedlo.⁵⁹

⁴⁶ Grayson. 1976, s. 194.

⁴⁷ Pecha, 1998, s. 203.

⁴⁸ Bič, 1990, s. 65-67.

⁴⁹ Yamada, 2000, s. 73.

⁵⁰ Glassner, 2002, s. 276.

⁵¹ Pecha, 1998, s. 182.

⁵² Pečirková, 2000, s. 67.

⁵³ Pecha, 1998, s. 182.

⁵⁴ Pečirková, 2000, s. 73.

⁵⁵ Pečirková, 2000, s. 155.

⁵⁶ Pečirková, 2000, s. 67.

⁵⁷ Pečirková, 2000, s. 67.

Aššurnasirpal byl velmi krutý vládce. O pokusu protiasyrské vzpoury v Bít-Adini a jejím následném potlačení, jsou známé podrobnosti. Město bylo vypleněno, a to i přes to, že obyvatelé města viníky vydali. Viníky postihl králův trest: „*Dal jsem postavit proti bráně jejich města věž, všem povstalcům stáhnout kůži a potáhnout jí lešení; některé jsem ve věži zazdil, jiné narazil na kůly na věži a další přivázal ke kůlům kolem věže ... Velitelům ... jsem dal usekat údy. Achiababu jsem dal dopravit do Ninive, stáhnout mu kůži a napnout ji na ninivské hradby. ...*“⁶⁰

Hlavním městem Bít-Adini byl Til Barsip, které později syn Aššurnasirpala Salmanassar III. přejmenoval po jeho dobytí na Kár-Šulmánu-ašaréd.⁶¹ Vladař Bít-Adini, Achúni, byl zajat spolu se svojí rodinou a s více než 20 000 poddanými a odvezen do Asýrie.⁶²

Poté se Aššurnasirpal znovu vypravil do země Nairi, aby získal zpět svých několik ztracených území, jako Udu, Sinabu, Šuru, Tidu, Tušchan a Damdammusa, o tomto tažení se zmiňuje ve svých nápisech.⁶³

Aššurnasirpal celkem podnikl čtrnáct válečných tažení,⁶⁴ některá území musel však dobývat opakovaně. Několikrát se vypravil na sever do země Nairi a na východ k pohoří Zagros. Dařilo se mu i na západě, kde si podrobil rozsáhlé oblasti a s nimi i několik významných měst,⁶⁵ což mu umožnilo přístup k obchodu, zemědělsky silným a na suroviny bohatým oblastem.⁶⁶

Jeho vojsko bylo silné a složené z těžkooděnců používajících těžkých válečných vozů a obléhajících strojů. Když města dobyl, většinou deportoval obyvatelstvo a následně je osídlil novými lidmi a pro jistotu v nich zanechal také asyrské vojenské posádky.⁶⁷

Jeho vojenské úspěchy byly způsobeny i reorganizací armády, díky které mohl podnikat dlouhodobější tažení, což bylo důležité zejména kvůli dobývání měst. V průběhu jeho vlády byly k odvádění daní přinuceny i aramejské kmeny a fénická města.⁶⁸

Svými tvrdými výpravami získával prostředky a pracovní síly na výstavbu asyrských

⁵⁸ Na začátku 1. tisíciletí p. n. l. byla Karchemiš centrem samostatného státu. Na břehu řeky se tyčila citadela a na její jižní straně vedla procesní cesta, která měla stěny zdobené ortostaty a reliéfy. Z paláce ve vnitřním městě dnes známe jen *bít chiláni* a královskou bránu, před 1. světovou válkou byly odkryty části akropole. Trosky chrámu Boha bouře, paláce, městských bran a další architektonické objekty s reliéfní výzdobou a nápisy. (Pecha, 1998, s. 204; Prosecký, 1999, s. 175-176).

⁵⁹ Pečirková, 2000, s. 67.

⁶⁰ Bič, 1990, s. 66-67.

⁶¹ Prosecký, 1999, s. 55.

⁶² Pecha, 1998, s. 130.

⁶³ Yamada, 2000, s. 72.

⁶⁴ Glassner, 2002, s. 276.

⁶⁵ Prosecký, 1999, s. 45.

⁶⁶ Paley, 1976, s. 5.

⁶⁷ Prosecký, 1999, s. 45.

⁶⁸ Prosecký, 1999, s. 45.

metropolí, jelikož věnoval mnoho úsilí výstavbě asyrských měst.⁶⁹ Na Aššurnasirpalově stéle je uveden přehled jeho územních zisků. Aššurnasirpal také vybudoval obrannou linii podél severních a západních hranic. Svůj obranný kruh uzavřel územím jižního Kurdistánu a linií vedoucí podél Zagru, od pramenů Dijály až k pramenům Dolního Zábu.⁷⁰

Aššurnasirpal měl říši, která svým rozsahem odpovídala říši Tiglatpilesera I., když znovu dosáhl fénického pobřeží. Odpor sousedních národů byl zlomen poprvé za pomoci jezdeckva. Byli zavražďováni mimořádnými a drastickými masovými popravami. Dobytá území byla pustošena a obyvatelstvo pobíjeno. Nové sídelní město Kalach bylo osídleno deportovanými.⁷¹ Ke konci jeho vlády Asýrie ovládala oblast od Libanonu až k jižnímu Kurdistánu a její vliv byl silný i v oblastech kolem pohoří Taurus.⁷²

3.1 Stavitelská činnost

Aššurnasirpal se ve svých nápisech nezmiňuje jen o územích, která získal, ale velmi často se zmiňuje i o své vášni k architektuře. Popisuje zde například slavnostní hostinu, která byla uspořádána na počest otevření jeho nového hlavního města,⁷³ neboť byl prvním asyrským králem, který úspěšně opustil město Aššur.⁷⁴ Tímto se stal zakladatelem zcela nové tradice.⁷⁵ Dále se ve svých nápisech zmiňuje o zahradách a parcích, které měl ve velké oblibě.⁷⁶ V zemi, která byla sužovaná sluncem, představovala zahrada vzdušné a stinné místo, které poskytovalo příjemný pobyt,⁷⁷ pěstoval především exotickou flóru a faunu, kterou si dovážel ze svých tažení a mohl si tak vytvořit vlastní botanickou a zoologickou zahradu.⁷⁸

⁶⁹ Prosecký, 1999, s. 45.

⁷⁰ Pečirková, 2000, s. 67

⁷¹ Urban, 1998, s. 31.

⁷² Pečirková, 2000, s. 68.

⁷³ Pečirková, 2000, s. 67.

⁷⁴ Pečirková, 2000, s. 67.

⁷⁵ Pečirková, 2000, s. str. 67.

⁷⁶ Pečirková, 2000, s. 67.

⁷⁷ Glassner, 2002, s. 68-69.

⁷⁸ Pečirková, 2000, s. 68.

3.1.1 Aššur

Město Aššur leželo v jihozápadní části Mezopotámie.⁷⁹ Nacházel se zde chrám boha Aššura, nejstarší základy Aššurova chrámu nebyly však dosud objeveny. V pozdějších textech se Aššur nazývá Baltil, o tomto názvu toho moc nevíme, ale není sumerského ani semitského původu.⁸⁰

Rozkládal se na vápencovém útesu, což ho činilo ne moc vhodným pro centrum tak velké říše, jako byla Asýrie.⁸¹ V 13. století p. n. l. jmenoval Salmanassar I. krále Ušpiu jako prvního stavitele Aššurova chrámu.⁸²

Právě zde v Aššuru obnovil chrám boha Sína a Šamaše a nechal si vystavět palác,⁸³ o obou těchto skutečích se rozepsal ve svých nápisech.⁸⁴

Následující texty popisují práci na chrámu boha Sína a Šamaše:⁸⁵ Tento text se skládá z několika kusů a byl vyryt do hliněných destiček, rekonstrukce tohoto popisu však nemusí být přesná.⁸⁶ „*Aššurnasirpal, pověřenec boha Enlila, více vladař Aššuru, dobyvatel hory Lullumu. Velcí bohové, páni moji, v této době, se již chrám bohů Sína a Šamaše, stal zchátralým. Proto já přestavěl jsem jej od shora dolů.*“⁸⁷

Tento text byl nalezen na několika hliněných kolících v Aššuru, původně nejspíše byli právě v chrámu Sína a Šamaše.⁸⁸ „*Palác krále Aššurnasirpala, krále vesmíru, krále Asýrie, syna Tukultí-Ninurty II., krále vesmíru, krále Asýrie, vnuk Adad-nárářiho II., krále vesmíru, krále Asýrie, pravnuke Aššur-dána II., toho, kdo také býval králem Asýrie.*“⁸⁹

Tento text byl nalezen na rozbité kamenné desce v Aššuru, deska je 6 cm silná a 25 cm široká.⁹⁰ „*Dobyvatel soutěsek hory Kirr, země Uru, řeky Subnat, celé země Laqû včetně města Rapiqu ... hranice mé země, hory Babi, celé země Zamua, od dolního Zabu k Til-Abâri, který je proti proudu ... Já získal vládu ... Přinesl jsem do mého města Aššur v této době chrám bohů Sína a Šamaše. Velcí bohové, moji páni. Byl přede mnou již dříve postaven, nyní je*

⁷⁹ Pečirková, 2000, s. 13.

⁸⁰ Pečirková, 2000, s. 16.

⁸¹ Pečirková, 2000, s. 13.

⁸² Pečirková, 2000, s. 13.

⁸³ Prosecký, 1999, s. 45.

⁸⁴ Grayson, 1976, s. 339.

⁸⁵ Grayson, 1976, s. 365.

⁸⁶ Grayson, 1976, s. 339.

⁸⁷ Grayson, 1976, s. 340.

⁸⁸ Grayson, 1976, s. 365.

⁸⁹ Grayson, 1976, s. 366.

⁹⁰ Grayson, 1976, s. 324.

zchátralý. Vymezil jsem si jeho oblast, vykopal jeho stavební jámy, přestavěl jsem ho od shora dolů a dokončil. Nově jsem založil příbytek pro bohy Sína a Šamaše, velcí bohové, páni moji. Vše jsem napsal a uložil na mé stéle.“⁹¹

Mnoho dalších nápisů bylo nalezeno na cihlách Aššurova chrámu, nápisy jsou však špatně zachovány a překlad byl velmi obtížný,⁹² nicméně brány Aššurova chrámu, na kterých Aššurnasirpal pracoval, jsou zde zmíněny.⁹³ „*Aššurnasirpal, pověřenec boha Enlila, více vladař Aššuru, syn Tukultí-Ninurty II., pověřenec boha Enlila, více vladař Aššuru. Syn Adad-náráriho, pověřenec boha Enlila, více vladař Aššuru: pět věží na bráně Kalkal, kterou bůh používá při vstupu.* ...“⁹⁴

3.1.2 Kalach

Město Kalach bylo hlavním městem Asýrie v 9. a 8. století p. n. l. Arabové ho později přejmenovali na Nimrud, leželo na řece Tigris jižně od Ninive. Hlavním městem bylo do roku asi 713 p. n. l., poté je vystřídal Chorsabád a Ninive.⁹⁵ Zde si král Aššurnasirpal vybudoval nové hlavní město, měl k tomu své důvody, jelikož město leželo na velmi strategickém místě. Vybudoval jej na základech, které položil Salmanassar I., a bylo označované jako „asyrský Babylón.“⁹⁶

Aššurnasirpal město zcela přestavěl a na jeho otevření uspořádal hostinu, kterou zaznamenal ve svých nápisích.⁹⁷ „*100 volů, 1000 telat, 14 000 ovcí, 200 volů, které patří bohyni Ištar: 1000 jehňat, 500 jelenů, 1000 kachen, 500 hus, 10 000 holubů, 10 000 malých ptáků, 10 000 vajec, 10 000 bochníků chleba, 10 000 džbánů piva, 10 000 litrů vína, 10 000 kontejnerů sezamu, 100 kontejnerů ječmene, 100 kontejnerů granátových jablek, 100 kontejnerů pistácií, 100 kontejnerů cibule, 100 kontejnerů česneku, 100 kontejnerů medu, 100 kontejnerů mléka, 100 kontejnerů hořčice* ...“⁹⁸ Některé údaje jsou nepřeložené; neznáme význam všech odborných výrazů.⁹⁹

Vybudoval zde nové hradby, dlouhé až 30 km, věže, chrámy a královský palác, v jehož okolí

⁹¹ Grayson, 1976, s. 325.

⁹² Grayson, 1976, s. 385.

⁹³ Grayson, 1976, s. 385.

⁹⁴ Grayson, 1976, s. 386.

⁹⁵ Pečirková, 2000, s. 10-16.

⁹⁶ Bič, 1990, s. 65-66.

⁹⁷ Pečirková, 2000, s. 68.

⁹⁸ Grayson, 1976, s. 292-293.

⁹⁹ Bič, 1990, s. 65-66.

se prostíraly zahrady a park s exotickými zvířaty. Palác nechal vyzdobit reliéfy s náměty jak válečnými, tak i loveckými.¹⁰⁰

Další nápisy vytvořené při stavbě chrámu v Kalachu byly vyryté na obrovské kamenné stély a klínovým písmem byly popsány ze všech stran. Na líci této stély je vyobrazena královská postava a božské symboly. Text začíná, jak je obvyklé vyzýváním různých božstev.¹⁰¹ „*Aššur, velký pán, král všech velkých bohů. Bůh Anu, nejsilnější, ten kdo řídí osud. Bůh Ea, král z apsů, pán moudrosti a porozumění. Bůh Sîn, pán moudrý pán světla. Bůh Marduk, pán věštby. Bůh Adad, silný, všemohoucí mezi bohy, vznešený. Bůh Ninurta, hrdina, válečník. Bohyně Ninlil, manželka boha Enlila, matka velkých bohů. Bůh Nergal, král boje. Enlil, vznešený, otec bohů, stvořitel. Bůh Šamaš, soudce nebe a podsvětí, velitel všech. Bohyně Ištar, nebe i podsvětí. Aššurnasirpal: pozorný princ, věřící velkým bohům, divoký drak, dobyvatel měst a celé říše, král pánů, vládce tvrdohlavý, nebojácný v bitvě, vznešený, nemilosrdný, hrdina. Ten, kdo vyvolává sváry, král všech knížat, pán pánů, generální pastýř, pozorný kněz, nemilosrdná zbraň, mstitel, král, který vždy jednal spravedlivě s podporou Aššuru a boha Šamaše. Nepřátelský k těm, kdo ničí jeho pozemky. Princ, jemuž je svěřena správa zem. Silný král, král Asýrie, syn Tukulti-Ninurty II. místodržitel Aššuru, který porazil všechny své nepřátele a pověsil jejich mrtvolky svých nepřátel na hradby. Vnuk Adad-náráriho II., pověřenec velkých bohů. Stal se pánem.*“¹⁰²

U bran nechal postavit kolosální sochy okřídlených býků či lvů. Palác byl dostavěn roku 879 p. n. l., tento palác byl archeology vykopán roku 1845 a byl to jeden z prvních asyrských paláců vykopaných vůbec.¹⁰³

Ve městě se nacházely chrámy božstev Ninurty, Ištary, Nabúa a Tašmétu. Také zde stály královské paláce, které si tu nechal později zřídit Aššurnasirpalův syn Salmanassar III. a další králové.¹⁰⁴

K městu Kalach patřily jednoznačně zahrady, které byly místem, kde se odehrávalo spousta dění, z běžného života, dodávala klid a energii, kterou panovníci tak moc potřebovali. Žádný palác ani žádný chrám se bez ní neobešel. Zahrady byly různé, od těch velkých osázených stromy, v nichž se ukrývala zvěř, až po malé zelinářské zahrádky.¹⁰⁵ Kolem konce 2. a 1. tisíciletí je poznamenal levantský vliv. V asyrských zahradách rostly všechny druhy rostlin

¹⁰⁰ Prosecký, 1999, s. 45.

¹⁰¹ Grayson, 1976, s. 237.

¹⁰² Grayson, 1976, s. 238-239.

¹⁰³ Prosecký, 1999, s. 45.

¹⁰⁴ Prosecký, 1999, s. 167.

¹⁰⁵ Glassner, 2002, s. 68-69.

naprosto přirozeně a žádná z nich nebyla prořezána a zastřižena.¹⁰⁶ Tímto chtěli Asyřané poukázat na vlastní osobnost a vychvalovali svou moc a úspěchy. V prvním tisíciletí mělo každé významné město terasové zahrady. Pravděpodobně se jednalo o visuté zahrady antických autorů.¹⁰⁷

Kalach byl rezidencí asyrských králů od Aššurnasirpala až po Asarhaddona.¹⁰⁸

3.1.3 Ninive

Město Ninive, bylo poslední hlavní město Asýrie¹⁰⁹, bylo významným sídlištěm stejně jako, Arbela a Aššur.¹¹⁰ Právě zde Aššurnasirpal zrekonstruoval svatyni bohyně Ištar. O práci na této budově se zmiňuje ve svých nápisech.¹¹¹ „*Aššurnasirpal, král asyrský, silný král, král veškerenstva, král všech čtyř světových stran, slunce všech lidí, silný král, volený bohem Enlilem a Ninurtou. Ten, kdo šlape na šije svých nepřátel, kteří ničí jeho opevnění, přijímač daní, ten, kdo ukořistil rukojmí. Syn Tukultí-Ninurty II., silný král, král Asýrie, vnuk Adad-náráriho II., silný král, král Asýrie, statečný muž, který jedná s podporou Aššuru, boha Adada a bohyně Ištar. Nemá soupeře mezi knížaty. Silný král, který dobyl břehy řeky Tigris. V této době se stal chrám bohyně Ištar zchátralým, asyrský král, princ, který tento chrám obnoví. Upadl do zkázy, co bylo zchátralé a zničené, já jsem přestavěl od shora až dolů. Zdobený je mnohem lépe, než kdy předtím. Já napsal a uložil v něm nápisy. Bohyně Ištar, paní Ninive, bude poslouchat mé modlitby ...*“¹¹²

Dále byla nalezena i spousta krátkých textů, jako tento:¹¹³ „*Palác krále Aššurnasirpala, krále vesmíru, krále Asýrie, syna Tukultí Ninurty II., také krále vesmíru a krále Asýrie. Chrám bohyně Ištar v Ninive jsem já postavil a zrekonstruoval.*“¹¹⁴

¹⁰⁶ Glasner, 2002, s. 68-69.

¹⁰⁷ Glasner, 2002, s. 68-69.

¹⁰⁸ Prosecký, 1999, s. 168.

¹⁰⁹ Pečírková, 2000, s. 10.

¹¹⁰ Pečírková, 2000, s. 16.

¹¹¹ Grayson, 1976, s. 328.

¹¹² Grayson, 1976, s. 329-331.

¹¹³ Grayson, 1976, s. 384.

¹¹⁴ Grayson, 1976, s. 384.

3.1.4 Imgur Enlil

Imgur Enlil, "Enlil souhlasil", dnešní Balawat je archeologické naleziště, které se nachází mezi městem Ninive a provincií Arrapha, asi 25 km od Mosulu. Bylo založeno králem Aššurnasirpalem II. a na jeho výstavbě se dále podílel i jeho syn Salmanassar III.,¹¹⁵ toto malé místo získalo svoji pozornost díky slavné Aššurnasirpalově bráně,¹¹⁶ jejíž pozůstatky s bronzovými reliéfy roku 1878 našel Hormuzdem Rassamem, tento rok byl mezníkem v dějinách asyrského umění.¹¹⁷

Text, který byl vyryt na dvě kamenné desky nalezené v kamenné truhle v provincii Imgur-Enlil, začíná, jak je běžné, královskými jmény a tituly, poté přichází popis Aššurnasirpalovy práce na Imgur Enlil a stavbě chrámu boha Mamu.¹¹⁸ „*Aššurnasirpal, velký král, silný král, král vesmíru, asyrský král, syn Tukultí-Ninurty II., velký král, silný král, syn Adad-náráriho II., toho, kdo také byl velký král, král Asýrie, statečný muž, který působí s podporou Aššura, svého pána a nemá soupeře mezi králi ... Toto město jsem vzal do rukou. Nazval jsem jej Imgur Enlil. Já založil tento chrám v okolí mého paláce. Já umístil uvnitř sochu boha Mamu, mého pána. Já, šel jsem do hor Libanonu a přivezl cedr, cypřiš a jalovec. Udělal jsem cedrové trámy a cedrové dveře a upevnil je bronzem. Já vyzdobil tento chrám nádherným způsobem a umístil jsem v něm boha Mamu, velkého pána. Já vyryl své monumentální nápisy a uložil je v jeho chrámu.*“¹¹⁹

V Imgur Enlil byla nalezena řada bronzových reliéfů s vyrytými scénami a nápisy. Není pochyb, že se jednalo o práci Aššurnasirpala, jelikož obdobně byly zdobeny i jeho ostatní paláce a chrámy v Aššuru či Kalachu.¹²⁰ Následující text stručně popisuje práci na Imgur Enlil, budovu, zdi, palác, montáž dveří s bronzovými reliéfy. V úvodu opět s královskými jmény a tituly. „*Aššurnasirpal, velký král, silný král, král Asýrie, syn Tukultí-Ninurty II., velká král, silný král, vnuk Adad-náráriho II., toho, kdo také býval králem Asýrie. Statečný muž, nemá soupeře ... Aššurnasirpal, pozorný princ, ctitel velkých bohů, divoký drak, dobyvatel měst. Já mám toto město v rukou a pojmenoval jsem je Imgur Enlil. Opevnil jsem jeho obvod*

¹¹⁵ Oates, 2006, s. 173.

¹¹⁶ Grayson, 1976, s. 190.

¹¹⁷ Oates, 2006, s. 173.

¹¹⁸ Grayson, 1967, s. 319.

¹¹⁹ Grayson, 1976, s. 320.

¹²⁰ Grayson, 1976, s. 321.

*a v ně postavil palác. Udělal jsem honosné dveře a pověsil na ně bránu.*¹²¹

¹²¹ Grayson, 1976, s. 322-323.

4. Postava panovníka

Pro to, aby Asýrie fungovala se vším všudy, jako stát, bylo nutné, aby někdo stanovil a vytvořil zákony,¹²² kterými se Asýrie dosti lišila od ostatních starších starověkých států.¹²³ Žádný stát nemůže a ani v novoasyrské době nemohl fungovat bez panovníka.¹²⁴

Asyrští panovníci díky své cílevědomé politice dokázali dokonce etnicky sjednotit svoji kulturu.¹²⁵ „Říše by nemohla úspěšně existovat bez dobře fungujícího administrativního aparátu. Imperiální administrativa navázala na byrokratické tradice středoasyrského období, ale s územním růstem říše se její administrativní struktura stávala stále komplexnější, i když byla dále řízena z centra, z královského paláce, který zůstal hlavním redistribučním centrem také na ekonomické úrovni.“¹²⁶

V novoasyrském období byl administrativní aparát státu téměř dokonalý, a to ne jen díky králi, který byl představitelem tohoto systému, ale v této době již existovala řada „zaměstnanců“, jako byli například úředníci a vysoce postavení kněží.¹²⁷

Král byl uveden na trůn korunovací. Ke korunovací patřil obřad, který se odehrával ve třech etapách. Při obřadu byli přítomni hodnostáři a princ-budoucí král. Nejprve se všichni shromáždili v paláci a poté se odebrali do Aššurova chrámu, kde se odehrála hlavní část obřadu. Poté, co král usedl na trůn, mu byly odevzdány odznaky hodnostářů, aby je mohl posléze znovu jmenovat do svých funkcí.

Pro Asyřany byl svět panstvím národního boha Aššura a král byl jeho velekněz, *šangû*, jemuž se všichni podrobovali pod trestem smrti.

„Kráľ byl oděn bohy do odznaků moci v Aššurově chrámu ve stejnojmenném městě Aššur, kde mu každý bůh postupně předal své příkazy. Král byl posléze nesen ulicemi města za pokřiku „bůh Aššur, je král, ten a ten (královské jméno) je jeho nástupce.“¹²⁸

Po smrti krále měl následovník trůnu uspořádat pohřeb. „Tělo bylo na několik dnů veřejně vystaveno a zesnulý byl oplakáván svojí rodinou. Tělo bylo několikrát omyto, pomazáno a zlíbáno, dříve než bylo odneseno a uloženo do kamenného sarkofágu, který se nacházel v podzemní místnosti starého paláce v Aššuru. Pohřeb byl bez pochyb doprovázen obětinami, samotné sarkofágy však nebyly zdobené. V době pohřebních obřadů byl zapálen veliký oheň

¹²² Bič, 1990, s. 170.

¹²³ Pečírková, 2000, s. 102.

¹²⁴ Bič, 1990, s. 170.

¹²⁵ Pečírková, 2000, s. 102.

¹²⁶ Pečírková, 2000, s. 102.

¹²⁷ Pečírková, 2000, s. 102.

¹²⁸ Glassner, 2002, s. 87-88.

na počest zesnulého. Nový král se ještě několik dnů zdržoval v domě nářků, byl oblečen do špinavých šatů a nepřijímal stravu. Pravděpodobně po vykonání očištného rituálu se nakonec objevil oblečen do bílého oděvu, aby se připravil sám vládnout“¹²⁹

Král neztělesňoval pouze hlavu státu, ale jak je známo, byl také soudcem, diplomatem, výběřčím daní a vojevůdcem.¹³⁰ Armáda úzce souvisela s ekonomikou, jelikož po každém vítězství král požadoval vyplacení daní. Výše poplatků se odvíjela podle bohatství poraženého.¹³¹ Daně v podobě obilí, slámy či dobytka¹³² sloužily k vydržování vojenských posádek.¹³³ Daně v podobě drahých kovů sloužily chrámům a náboženským obřadům.¹³⁴

Tohle vše stálo krále mnoho sil. Přesto, že byl samovládcem a tak měl moc ve svých rukou, často musel vyslechnout rady,¹³⁵ které mu dávali příslušníci poradního sboru, který byl složený z vysokých hodnostářů. Tyto hodnostáře si král volil při svém nástupu na trůn.¹³⁶

„Král byl eponymem v jednom z prvních roků své vlády. Po něm následoval nejvyšší vojenský velitel, turtánu, palácový herold, nágir ékalli, nejvyšší číšník, rab šáqé, nejvyšší komoří, abarakku, a správce města Aššuru. Zaujímalí vždy stejné pořadí. Po nich teprve následovali správcové provincií.“¹³⁷

Není nic divného na tom, že život asyrského krále byl často v ohrožení, jestliže takováto okolnost nastala, byl vykonán rituál, který „stvořil“ náhradníka. Ten si však svou slávu dlouho neužíval, jelikož byl po pomnutí nebezpečí zabit.¹³⁸

Častým tématem v politickém systému, byla otázka nástupnictví.¹³⁹ Králové měli vždy mezi svými potomky vybrání následníka trůnu, ale vzhledem k polygamii, která byla v tomto období zcela běžná, není jasné, či syn byl za následovníka vybrán. Dalo by se předpokládat, že byl vždy zvolen nejstarší syn, prvorozený, ale jsou známy případy, kdy král tak neučinil. Tato volba byla často zpochybňována a byla důsledkem nepokojů, které vedly až k válkám.¹⁴⁰

Pro udržení říše bylo zapotřebí silného krále, který svoji říši dokázal podržet jak v hospodářství, tak ekonomice. Takovým králem Aššurnasirpal II. bez pochyb byl.¹⁴¹

„Aššur, velký pán, král všech velkých bohů. Bůh Anu, nejsilnější, ten kdo řídí osud. Bůh Ea,

¹²⁹ Glassner, 2002, s. 89-90.

¹³⁰ Pečírková, 2000, s. 108.

¹³¹ Glassner, 2002, s. 102.

¹³² Glassner, 2002, s. 102.

¹³³ Pečírková, 2000, s. 130.

¹³⁴ Glassner, 2002, s. 102.

¹³⁵ Glassner, 2002, s. 87-88.

¹³⁶ Glassner, 2002, s. 93.

¹³⁷ Glassner, 2002, s. 92-93.

¹³⁸ Glassner, 2002, s. 89.

¹³⁹ Glassner, 2002, s. 89.

¹⁴⁰ Glassner, 2002, s. 89-90.

¹⁴¹ Pečírková, 2000, s. 102.

*král z apsû, pán moudrosti a porozumění. Bůh Sîn, pán moudrý pán světla. Bůh Marduk, pán věštby. Bůh Adad, silný, všemohoucí mezi bohy, vznešený ...*¹⁴²

*„Od roku 2400 se v pramenech setkáváme nejméně se třemi druhy královských titulů: jsou to tituly en, ensi a lugal. Obvykle se má za to, že první z nich je královský titul používaný pouze ve městě Uruku, druhý se používal v Lagaši a třetí byl nejobvyklejší.*¹⁴³

En je sumerský velekněžský titul. Objevuje se poprvé již v nejstarších klínopisných dokumentech pozdní kultury urucké. Byl tehdy především činěn zodpovědným za zajištění úrodnosti zemědělské půdy.¹⁴⁴

Ensi je sumerský vladařský titul, označovali se jím zástupci sumerské vlády ve městě Šuruppaku. Enslové podléhali velkým ensiům, kteří působili v šuruppackých chrámech.¹⁴⁵

Lugal je sumerský výraz, který byl překládán zpravidla jako král. Znak jímž se přepisuje má podobu lidské postavy oděné do textilního roucha a který má zvláštní pokrývku hlavy. Později byl královský titul vyjádřen slovem sumerského původu *lugal* a akkadského *šarrum*.¹⁴⁶

Za vlády krále Aššurnasirpala II. bylo známo mnoha titulů, kterými se zvěčňoval na svých nápisech. Častým titulem bylo: král Asýrie, král čtyř světových stran, král veškerenstva, slunce všech lidí, velký král, král mocný, král světa atd.¹⁴⁷

¹⁴² Grayson, 1976, s. 316-317.

¹⁴³ Glassner, 2002, s. 84-85.

¹⁴⁴ Prosecký, 1999, s. 91.

¹⁴⁵ Prosecký, 1999, s. 95.

¹⁴⁶ Prosecký, 1999, s. 214.

¹⁴⁷ Pečírková, 2000, s. 50-51.

5. Královské nápisy Aššurnasirpala II.

Četnost královských nápísů byla vždy důkazem o prosperitě říše.¹⁴⁸ Písmo, díky kterému všechny tyto královské nápisy vznikly, je důležitý grafický systém a stalo se prostředkem záznamu několika různých jazyků.¹⁴⁹ Nápísů se dochovala celá řada poškozených, neúplných, ale i těch zachovalých. Často se však stává, že některé údaje jsou nepřeložené, jelikož neznáme význam tehdejších slov,¹⁵⁰ texty se lišily jak v použití materiálu, tak ve své délce. Byly ryty na hliněné destičky¹⁵¹ (na které písař vše zaznamenával rákosovým písátkem¹⁵²), kameny či stély, obsahovaly pouze pár řádků či byly naopak velmi dlouhé.¹⁵³

Od doby novoasyrské se královské nápisy velmi rozmohly,¹⁵⁴ a proto bylo zapotřebí spisy uchovávat. Pro tyto účely již v této době sloužili knihovny.¹⁵⁵ Knihoven je známá celá řada. Například knihovna chrámu boha Nabúa v Kalachu uchovávala historické spisy, zejména anály asyrských vládců.¹⁵⁶ Velmi známá je také knihovna krále Aššurbanipala v Ninive,¹⁵⁷ tato knihovna uchovává asi 20 000 hliněných tabulek s klínovým písmem, na nichž byly zaznamenány zákony a historické události. Na dvanácti tabulkách z této knihovny, odkryté archeology v 19. století, je zaznamenán text Eposu o Gilgamešovi, líčícího hrdinské činy tohoto krále.¹⁵⁸ V roce 612 p. n. l., kdy bylo město dobyto a zničeno, byla spolu s ním pohřbena i tato knihovna v troskách královského paláce. Na své znovuobjevení si musela počkat celá staletí.¹⁵⁹

Král Aššurnasirpal II. ve svých nápisech neopomněl zaznamenat žádný svůj vojenský či stavitelský úspěch, zdůrazňuje v nich svoji sílu, ale i krutost, možná proto, aby i po jeho smrti měli všichni na očích, že právě on byl jedním z nejúspěšnějších králů asyrské říše.¹⁶⁰ Měl ve zvyku začínat královskými jmény, tituly či vyzýváním různých božstev, tím se nápisy stávají velmi podobnými.¹⁶¹

Obecně se asyrské královské nápisy dělí na tři základní typy. Jsou to pamětní texty,

¹⁴⁸ Pečírková, 2000, s. 65-66.

¹⁴⁹ Glassner, 2002, s. 198.

¹⁵⁰ Bič, 1990, s. 65-66.

¹⁵¹ Glassner, 2002, s. 199.

¹⁵² Glassner, 2002, s. 199.

¹⁵³ Grayson, 1976, s. 189.

¹⁵⁴ Pečírková, 2000, s. 65-66.

¹⁵⁵ Glassner, 2002, s. 209.

¹⁵⁶ Glassner, 2002, s. 209.

¹⁵⁷ Pecha, 1998, s. 181.

¹⁵⁸ Dineenová 1998, s. 48.

¹⁵⁹ Dineenová, 1998, s. 48.

¹⁶⁰ Grayson, 1976, s. 189.

¹⁶¹ Grayson, 1976, s. 237.

zasvěcovací texty a popisy.¹⁶² U krále Aššurnasirpala jsme se mohli setkat s nápisy, které lze rozdělit na anály, stavební nápisy a standardní nápisy.¹⁶³

5.1 Anály

Aššurnasirpal ve svých análech uvádí jednotlivá tažení v chronologickém a geografickém pořadí.¹⁶⁴ Jejich významným rysem byla délka těchto textů, mnoho z nich muselo být vyryto na řadu kamenných objektů, jako byly desky či sochy býků. Tyto sochy byly umístěny vždy poblíž paláce či chrámu.¹⁶⁵ Následující text je jeden z nejdelších a nejdůležitějších královských nápisů, které jsou známé. Často je řazen právě do análů, ale ve skutečnosti obsahuje různé druhy těchto nápisů-stavební a standardní. Tento text má jeden z nejdelších úvodů, poté již následují dvě události zaznamenané v chronologickém pořadí. První se týká vstupu do pátého královského roku, druhá představuje rok šestý až osmý.¹⁶⁶ Mezi těmito událostmi je nezávisle na ně vložena část textu o stavbě na paláci krále Tukultí-Ninurty.¹⁶⁷

„Bohu Ninurtovi, silný, všemohoucí, skvělý bojovník, v bitvě nepřekonatelný, válečník bohů Igigu, schopný, princ bohů, potomek Ekuru. Ten, kdo chodí podsvětím, rychlý, zuřivý. Ten, jehož příkaz je nezměnitelný. Ten, kdo dává železo a příkazy všem městům, ten jehož výpověď nemůže být změněna. Schopný, mudrc bohů, vznešený, bůh Utulu, pán pánů. Král, hrdina, který se raduje v bitvách. Pán pramenů a moří. Ten, kdo dává život, soucitný bůh, ke kterému je dobré modlit se. Ten, kdo přebývá v centru Kalachu, velký pán. Můj pane: Já, Aššurnasirpal, silný král, král vesmíru, král veškerenstva, král všech čtyř světových stran, slunce lidí, bůh. Milovaný bůh Anu a Dagan, ničící zbraň. Statečný muž, který jedná s podporou Aššuru, svého pána. Nemá soupeře, písař, nebojácný v bitvě. Král, který umlčí ty neposlušné. Silný muž, který šlape na krky svých nepřátel. Ten, kdo se chová s podporou velkých bohů, jeho pánů a dobyl všechny země a získal vládu v plném rozsahu. Ukořistil rukojmí, zvítězil ve všech zemích. Aššurnasirpal, pozorný princ, divoký drak, dobyvatel měst. Král pánů, tvrdohlavý vládce, nebojácný v bitvě, vznešený a nemilosrdný, hrdina, král králů. Král, který vždy jednal spravedlivě s podporou Aššuru a boha Šamaše. Silný král, syn Tukultí-

¹⁶² Grayson, 1976, s. 3.

¹⁶³ Grayson, 1976, s. 189-190.

¹⁶⁴ Grayson, 1976, s. 189-190.

¹⁶⁵ Grayson, 1976, s. 189.

¹⁶⁶ Grayson, 1976, s. 189.

¹⁶⁷ Grayson, 1976, s. 191.

Ninurty II., vnuk Adad-náráriho II., více vladař, který porazil všechny své nepřátele a pověsil mrtvoly svých nepřátel na kůly. Ten, který otevřel města a založil svatyně. Jsem král, já jsem pán, já jsem chvályhodný, jsem důležitý, jsem hrdina, jsem bojovník. Já, jsem lev a já jsem mužný. Aššurnasirpal, silný král, král asyrský, oblíbenec boha Anu. Já nemilosrdná zbraň. Král, který zničí všechny své nepřátele. Král, který přinutí každého poklonit se před ním. ...

V době mé vlády, bůh Šamaš nade mnou držel ochranou ruku. Vznešeně jsem tak vstoupil na trůn. Držel jsem v ruce žezlo a chopil se válečných vozů. S vojáky prošel jsem hory a těžký terén. Pochodoval jsem do země Tammu, města Surra, Abuqu, Arura a Arubé. Já, zmasakroval mnoho z nich a získal zajatce. Hora byly jako zuby, jako ostří dýky. Oni měli umístěnou pevnost jako hnízdo ptáků. Právě okřídlený pták na obloze letěl. Rozbil jsem jejich hnízdo, zabil muže, spálil a zničil jejich města. Šel jsem na horu Kirruru a Simesu, získal pozemky, koně, muly, voly, ovce, víno a bronzové rošty. Podmanil jsem si města Hattu, Hataru, Nistun, Sabidi, Metqia, Arsanía, Tela, Halua, města země Habhu, které leží mezi Usu, Arua a Arardi. Já postavil¹⁶⁸

Tento text z kamenné desky byl v 19. stol. A.H. Layardem okopírován a přivezen do britského muzea.¹⁶⁹

Další ukázkou textu, který spadá do sekce análů, byl nalezen na kamenných deskách z paláce v Kalachu. Tento nápis je jeden z prvních, který byl vytesán na kamennou desku.¹⁷⁰

„Aššurnasirpal, velký král, silný král, král vesmíru, syn asyrského krále Tukultí-Ninurty II., velký král, silný král, vnuk Adad-náráriho II., to, kdo také byl velký a silný král, král vesmíru a král Asýrie.¹⁷¹

¹⁶⁸ Grayson, 1976, s. 193-196.

¹⁶⁹ Grayson, 1976, s. 192.

¹⁷⁰ Grayson, 1986, s. 233.

¹⁷¹ Grayson, 1986, s. 234.

5.2 Stavební nápisy

Tyto nápisy byly u Aššurnasirpala velmi oblíbené, jelikož byl vášnivým architektem.¹⁷²

V nápisech se samozřejmě vyskytovaly i chyby, na tomto textu píše¹⁷³ v prvním řádku vynechává oslovení pro krále Aššurnasirpala „král vesmíru“ a v druhém řádku se vyskytují chyby v prepisech názvu města Aššur a bohyně Ištar.¹⁷⁴ Tento krátký text byl vyryt na cihly v Ištařině chrámu v Ninive. „*Palác Aššurnasirpala, asyrský král, syn Tukultí Ninurty II., toho kdo také býval králem Asýrie, chrám bohyně Ištar v Ninive jsem postavil a zrekonstruoval.*“¹⁷⁵

Další krátký text byl nalezen na chrámu Sibitti v Kalachu.¹⁷⁶ Nejvíce nápisů bylo nalezeno právě zde, v Aššurasirpalově hlavním městě, byly téměř všude.¹⁷⁷ „*Palác krále Aššurnasirpala, krále vesmíru, krále Asýrie, syna Tukultí-Ninurty II., asyrský král, vnuk Adad-nárářiho II., toho kdo, také býval králem Asýrie, chrám božské Sibitti.*“¹⁷⁸

Následující text popisuje rekonstrukci svatyně bohyně Ištar.¹⁷⁹ „*Aššurnasirpal, král asyrský, silný král, král veškerenstva, král všech čtyř světových stran, slunce všech lidí, silný král, volený bohem Enlilem a Ninurtou. Ten, kdo šlape na šíje svých nepřátel, kteří ničí jeho opevnění, přijímač daní, ten, kdo ukořistil rukojmí. Syn Tukultí-Ninurty II., silný král, král Asýrie, vnuk Adad-nárářiho II. ... chrám bohyně Ištar je v této době již zchátralý. Asyrský král, princ, který tento chrám obnoví. Upadl do zkázy, co bylo zchátralé a zničené, nyní já přestavěl od shora až dolů. Zdobený je mnohem lépe než dříve. Já napsal a uložil v něm nápisy. Bohyně Ištar, paní Ninive, bude poslouchat mé modlitby ...*“¹⁸⁰

Tento stavební nápis je vyryt na bronzový pás nalezený v Imgur-Enlil.¹⁸¹ „*Paláce Aššurnasirpala, krále vesmíru, syna Tukultí-Ninurty II., král Asýrie, vnuk Adad-nárářiho II., toho, kdo také byl asyrský král: drancoval centra Ellipu.*“¹⁸²

Následující text popisuje slavnost při otevření paláce v Kalachu a samotnou stavbu.¹⁸³ „*Majetek krále Aššurnasirpala, vládce Aššuru, vybraný bohem Enlilem a Ninurtou, milovaný*

¹⁷² Grayson, 1976, s. 384.

¹⁷³ Písařem krále Aššurnasirpala byl Gabbi-iláni-ereš; (Pečírková, 2000, s. 118).

¹⁷⁴ Grayson, 1976, s. 384.

¹⁷⁵ Grayson, 1976, s. 384.

¹⁷⁶ Grayson, 1976, s. 380.

¹⁷⁷ Pečírková, 2000, s. 118.

¹⁷⁸ Grayson, 1976, s. 380.

¹⁷⁹ Grayson, 1976, s. 328.

¹⁸⁰ Grayson, 1976, s. 329-331.

¹⁸¹ Grayson, 1976, s. 346.

¹⁸² Grayson, 1976, s. 346.

¹⁸³ Grayson, 1976, s. 288.

bůh Anu a Dagan, ničící zbraň, silný král, král vesmíru, král Asýrie, syn Tukultí-Ninurty II., velký král, silný král, král vesmíru. Král Asýrie, vnuk Adad-náráriho II., toho, kdo také býval velký král, silný král, král vesmíru, král Asýrie, statečný muž, který jedná s podporou Aššuru, jeho pána. Nepřemožitelný, pastýř, nebojácný v bitvě. Ten, kdo vládne všem národům. Král, který má podporu bohů, jeho pánů a dobyl všechny země. Ten, kdo ukořistil rukojmí. Ten, kdo zvítězil nad všemi zeměmi. Ten, kdo si podmanil země na opačném břehu řeky Tigris, libanonské hory, velké moře a celou zem Laqú. Pozemky Suchu včetně města Rapiqu. ... Aššur, velký pán, můj výkon byl jeho rozkazem. Aššurnasirpal, král jehož síla je chvály hodná. Město Kalach jsem vzal do ruky a zrenovoval ho. Já, uklidil starou zříceninu. Kopal jsem až na úroveň vody. Do hloubky sto dvaceti vrstev. Postavil jsem palác. Zdobený je nádherně. Připevnil jsem bronzové pásy k dveřím z cedru. Použil jsem hřebíky z bronzu, vynikají na zelených stěnách. ...¹⁸⁴

5.3 Standardní nápisy

Ostatní texty se řadí mezi tzv. standardní nápisy. Následující text byl vyryt na obrovské kamenné reliéfy, které lemovaly stěny severozápadního paláce v Kalachu. Text začíná jmény a tituly, následuje geografický popis. Text je ukončen popisem Kalachu a jeho paláce.¹⁸⁵ *Majetek krále Aššurnasirpala, vládce Aššuru, vybraného bohem Enlilem a Ninurtou, milovaný bůh Anu a Dagan, nemilosrdná zbraň, silný král, král vesmíru, král Asýrie, syn Tukultí-Ninurty II., velký král, silný král, král vesmíru, vnuk Adad-náráriho II., toho, kdo také býval velkým králem, silným králem, králem vesmíru. Muž, který jedná s podporou Aššuru, jeho pán, který nemá soupeře. Král čtyř světových stran, pastýř, nebojácný v bitvě, mocný příliv, ten, kdo vládne všem lidem, silný muž, který šlape na šíje svých nepřátel. Král, který jedná s podporou velkých bohů, jeho knížat. Ten, kdo dobyl všechny země. Ten, kdo ukořistil rukojmí. Ten, kdo zvítězil nad všemi zeměmi. Aššur, můj pán, volal moje jméno. Dal mi moc nejvyšší, zbraň. S mečem já zničil rozsáhlá vojska v bitvě Lullumu. S pomocí bohů Šamaš a Adad. Zdevastoval jsem vojska v zemi Nairi, Habhu, Subaru i Nirbu. Podmanil jsem si každou zemi. ... Aššurnasirpal pozorný princ, věřící velkým bohům, divoký drak, dobyvatel měst. Tvrdohlavý, nebojácný v bitvě, nemilosrdný hrdina, chvályhodný král, pastýř. ... Starobylé město Kalach, které postavil král Asýrie, král Salmanassar. Král, který mi předcházel. Toto*

¹⁸⁴ Grayson, 1976, s. 288-290.

¹⁸⁵ Grayson, 1976, s. 268.

město se stalo chátrající. Přestavil jsem toto město. Podmanil jsem si zemi a získal panství. Získal jsem panství Suhu, celou zemi Laqû, město Sirqu, celou zemi Zamua, Hatti, Lubarna, Patinu. Kopal jsem stavební jámy, až do hloubky sto dvaceti vrstev. Postavil jsem palác a vysel cedr, cypřiš, jalovec, zimosráz a tamaryšek. Udělal jsem repliky zvířat z hor a moří z bílého vápence. Postavil jsem zdobené dveře z cedru. Použil jsem hřebíky z bronzu. ...¹⁸⁶

Následující text je zvláštní tím, že jde vlastně o kopii originálu, který nebyl objeven. V dolní části tohoto textu je poznámka od písaře, který uvádí, že tento text byl původně na královské soše. Pochází z úlozku z paláce v Kuyunjik a byl vyryt na dvě jílové tabulky.¹⁸⁷ „*Aššur, velký pán, král všech velkých bohů. Bůh Anu, nejsilnější, ten kdo řídí osud. Bůh Ea, král z apsů, pán moudrosti a porozumění. Bůh Šin, pán moudrý pán světla. Bůh Marduk, pán věštby. Bůh Adad, silný, všemohoucí mezi bohy, vznešený. Bůh Ninurta, hrdina, válečník. Bohyně Ninlil, manželka boha Enlila, matka velkých bohů. Bůh Nergal, král boje. Enlil, vznešený, otec bohů, stvořitel. Bůh Šamaš, soudce nebe a podsvětí, velitel všech. Bohyně Ištar, nebe i podsvětí. Aššurnasirpal: pozorný princ, věřící velkým bohům, divoký drak, dobyvatel měst a celé říše, král pánů, vládce tvrdohlavý, nebojácný v bitvě, vznešený, nemilosrdný, hrdina. Ten, kdo vyvolává sváry, král všech knížat, pán pánů, generální pastýř, pozorný kněz, nemilosrdná zbraň, mstitel, král, který vždy jednal spravedlivě s podporou Aššuru a boha Šamaše. Nepřátelský k těm, kdo ničí jeho pozemky. Princ, jemuž je svěřena správa zem. Silný král, král Asýrie, syn Tukultí Ninurty II. místodržitel Aššuru, který porazil všechny své nepřátele a pověsil jejich mrtvolky svých nepřátel na hradby. Vnuk Adad-nárářiho II., pověřenec velkých bohů. Stal se pánem.*“¹⁸⁸

¹⁸⁶ Grayson, 1976, s. 275-276.

¹⁸⁷ Grayson, 1976, s. 316.

¹⁸⁸ Grayson, 1976, s. 316-317.

5. Nástupci krále Aššurnasirpala II.

Salmanassar III. vládl v letech 858-824 p. n. l.,¹⁸⁹ pokračoval ve výbojích, které započal jeho otec Aššurnasirpal II.¹⁹⁰ Svoji vládu začal opravdu aktivně, hned v prvním roce dosáhl pobřeží Středozemního moře. Více jak 20 krát překročil řeku Eufrat,¹⁹¹ kde později vybuodoval přechod.¹⁹²

Na jihovýchodě si podmanil tři chaldejské kmeny Bít Dakkuri, Bít Amukkáni a Bít Jakíni.¹⁹³ Vybuodoval pevnost v Til Barsipu,¹⁹⁴ později nazývanou Dúr-Salmanassar.¹⁹⁵ Salmanassarovým hlavním cílem byla Sýrie,¹⁹⁶ zde se mu také velmi dařilo, až na Damašek všechny syrské státy uznaly asyrskou nadvládu.¹⁹⁷ Velké úspěchy sklízel v Sýrii nadále, když dobyl Tyros a další přilehlé oblasti.¹⁹⁸

Byl první, kdo se střetl s kmeny Médů a Peršanů,¹⁹⁹ ovládl stříbrné doly v pohoří Taurus a díky podmanění aramejských států na jihu Babylonie a přijal titul „král čtyř světových stran“.²⁰⁰

Koalice dvaceti zemí, kterou vedl král Ben-Hadad, byla pro Salmanassara velkým soustem. Zúčastnil se foinická města, Egypt, Izrael a Kilíkie.²⁰¹ Rozhodující bitva, při níž Salmanassar pobil asi patnáct tisíc nepřátel se odehrála na řece Orontu u Karkaru. Ani přes tak vysoký počet poražených neodcházel Salmanassar z této bitvy jako vítěz. Damašské aramejské království vydrželo Salmanassarovým vojskům vzdorovat více jak deset let.²⁰²

Ovládl území kolem Středozemního moře a začal vybírat poplatky ze Sam'alu a Kummuchu. Státy v okolí Taurus válčili se Salmanassarem dlouhých deset let.²⁰³

Salmanassara vyzval babylonský král Marduk-zákir-šumim I., aby zasáhl při povstání, které vedl jeho mladší bratr Marduk-bél-usáti. „*Po potlačení této vzpoury Salmanassar III. (850 p. n. l.) navštívil Babylonský chrám boha Nabúa v Borsippě. Věnoval bohům a obyvatelům*

¹⁸⁹ Prosecký, 1999, s. 328.

¹⁹⁰ Burian, 1984, s. 259.

¹⁹¹ Burian, 1984, s. 259.

¹⁹² Pečírková, 2000, s. 68.

¹⁹³ Prosecký, 1999, s. 328.

¹⁹⁴ Pečírková, 2000, s. 68.

¹⁹⁵ Burian, 1984, s. 259.

¹⁹⁶ Pečírková, 2000, s. 68.

¹⁹⁷ Burian, 1984, s. 259.

¹⁹⁸ Burian, 1984, s. 259.

¹⁹⁹ Pečírková, 2000, s. 68.

²⁰⁰ Pecha, 1998, s. 224.

²⁰¹ Prosecký, 1999, s. 328.

²⁰² Prosecký, 1999, s. 328.

²⁰³ Prosecký, 1999, s. 328.

*Borsippy obětní dary a uspořádal pro obyvatele těchto dvou center slavnostní hostinu.*²⁰⁴

Otec pro něj byl zcela jistě velkým vzorem, projevovalo se to zejména v architektuře,²⁰⁵ když pokračoval v budování královského sídla v Kalachu,²⁰⁶ kde si vystavěl nový palác. Stejně tomu bylo v Imgur-Enlil či Aššuru, kde obnovil městské hradby.²⁰⁷

Vláda, tažení a zejména válčení bylo pro asyrské krále velmi fyzicky náročné, proto na konci vlády převzal vedení výprav jeho vojevůdce Dajján-Aššur.²⁰⁸ Přesto, že to nebylo zcela běžné a vyvolávalo to vlnu nevolí, rozhodl se svoji vládu nepřenechat nejstaršímu ze svých synů Aššur-dán-aplovi. Králem se stal jeho druhý syn Šamší-Adad V.²⁰⁹

Šamší-Adad V. vládl v letech 823-811 p. n. l. a jak se mohlo předpokládat, vyvolalo to řadu nepokojů.²¹⁰ Za těmito nepokoji stál Salmanassarův nejstarší syn, který proti svému otci dokázal postavit i asyrská města, jako Aššur, Ninive a Arrapchu.²¹¹

Povstání pokračovalo i po smrti Salmanassara a bylo poraženo za pomoci Babylónu, který tímto získal nezávislost, kterou vzápětí (po upevnění území) Šamší-Adad zrušil a opět upevnil asyrskou nadvládu,²¹² tím zažehnat krizi, která započala s jeho nástupem na trůn.²¹³ Stejně jako jeho otec přijal tribut od chaldejských kmenů v jižní Babylonii.²¹⁴

Šamší-Adadova vláda nebyla pro Asýrii příliš významná, a i po jeho smrti zažívala Asýrie,²¹⁵ zejména kvůli slabým králům,²¹⁶ spíše úpadek.

Nový rozkvět říše započal až díky králi Tiglatpilesarovi III.²¹⁷ Tiglatpilesar vládl od roku 745-728 p. n. l.²¹⁸ velmi úspěšně a to zejména díky své schopnosti budování pevné armády.²¹⁹ Mezi jeho významná tažení patří bitva v jižním Kummuchu, kde vyhrál nad Uratem.²²⁰ Během své vlády si kladl vysoké cíle především v Sýrii a Palestině.²²¹ Ke konci své vlády „připojil“ Babylonii k Asýrii a přijal jméno Púlu, tím se stal babylonským králem, králem

²⁰⁴ Prosecký, 1999, s. 328

²⁰⁵ Prosecký, 1999, s. 328.

²⁰⁶ Burian, 1984, s. 259.

²⁰⁷ Prosecký, 1999, s. 328.

²⁰⁸ Prosecký, 1999, s. 328.

²⁰⁹ Prosecký, 1999, s. 328.

²¹⁰ Prosecký, 1999, s. 364-365.

²¹¹ Burian, 1984, s. 259.

²¹² Bič, 1990, s. 68.

²¹³ Prosecký, 1999, s. 364-365.

²¹⁴ Pecha, 1999, s. 133, 230.

²¹⁵ Burian, 1984, s. 259.

²¹⁶ Výjimkou v tomto období je Adad-nárári III. (811 - 783 př. n. l.), který roku 805 p. n. l. dobyl Damašek, vynutil si platbu tributu od většiny syrských měst a byl úspěšný v bojích s Médy. (Pečirková, 2000, s. 70-72).

²¹⁷ Burian, 1984, s. 259.

²¹⁸ Pečirková, 2000, s. 72.

²¹⁹ Burian, 1984, s. 261.

²²⁰ Burian, 1984, s. 261.

²²¹ Pečirková, 2000, s. 74.

Sumeru a Akkadu.²²² Následníkem trůnu se stal Tiglatpilešarův syn Salmanassar V., ovšem jeho vláda je spíše záhadou. Nezanechal po sobě nic, co by vysvětlovalo, proč jeho vláda skončila.²²³

Sargon II. nastoupil na trůn po krátkém panování Salmanassara V.,²²⁴ Jeho trůnní jméno Šarrukén „pravý král“ nasvědčuje tomu, že Sargon trůn Salmanassarovi „vytrhl“ z rukou.²²⁵ Tvrdil, že: „jeho předchůdce byl svržen obyvateli Aššuru proto, že je zbavil jejich privilegia a on sám tyto privilegia obnovil po svém nástupu a osvobodil řadu asyrských chrámů od daní.“²²⁶

Byl velkým válečníkem, zmocnil se oblasti Gazy a egyptskému faraonovi uložil poplatek.²²⁷ Jeho hlavní protivník bylo Urartu, nejdříve se však rozhodl zbavit se právě urartských spojenců. Jeho tažení tedy směřovala na severozápad Kappadokie a Tabulu. Přesto, že Sargon provdal svou dceru s jedním z vládců Tabulu, nepomohlo to k tomu, aby se tento vládce znovu nevzbouřil. Sargon však dobyl Karchemiš, čímž zabránil urartskému postupu do Sýrie.²²⁸

Následovala vláda krále Sinacheriba,²²⁹ v tomto období se v Babylonii stal králem Marduk-apla-idiina II., což Sinacheribovi způsobovalo značné potíže,²³⁰ po jeho porážce v bitvě u Kiše,²³¹ mohl usadit na babylonský trůn krále Bél-ibniho, což se neukázalo jako příliš dobrá volba. Na babylonský trůn proto dosadil svého syna Aššur-nádin-šumiho.²³² Aššur-nádin-šumi byl roku 694 p. n. l. zajat a nejspíše i zabit Elamským králem, který na babylonský trůn dosadil Nergal-ušešiba. Asyřané dlouho nečekali a nového krále porazili. „ V královském archivu v Ninive se zachoval dopis Nergal-ušešiba, kterého Asyřané pohrdavě nazývali Šuzubu. V dopise nešťastník nabízí králi, že zaplatí tolik stříbra, kolik váží, bude-li mu darován život.“²³³

Sinacherib ztrácel trpělivost a snahu dohodnout se s Babyloňany. A po dlouhých úsilích o potlačení osamostatnění Babylonu, se rozhodl jmenovat jednoho ze svých synů Asarhaddona. Možná právě proto byl zabit svým starším synem Arda-mulissu.²³⁴

Asarhaddon musel nadále bojovat o trůn se svými bratry. Směřoval zejména do Sýrie,

²²² Burian, 1984, s. 262.

²²³ Pečírková, 2000, s. 76.

²²⁴ Pečírková, 2000, s. 75-77.

²²⁵ Glassner, 2002, s. 283.

²²⁶ Pečírková, 2000, s. 75-77.

²²⁷ Glassner, 2002, s. 283.

²²⁸ Pečírková, 2000, s. 75-77.

²²⁹ Glassner, 2002, 283.

²³⁰ Burian, 1984, s. 263.

²³¹ Pečírková, 2000, s. 81.

²³² Glassner, 2002, s. 283.

²³³ Pečírková, 2000, s. 81.

²³⁴ Pečírková, 2000, s. 87-88.

Palestiny a Egypta. Vybuďoval ochranu proti Měďúm a Mannejcům. Snažil se o urovnání vztahů s Babylonem, který zničil jeho otec. Města se díky němu obnovilo a vládcem Babylonie se stal jeho syn Šamaš-šum-ukína.²³⁵

Nastává období vlády krále Aššurbanipala.²³⁶ Aššurbanipal byl synem Asharddonův, vládl v letech 668-626 p. n. l. a byl známý hlavně díky svému vzdělání, vybuďoval ve svém Paláci v Ninive knihovnu.²³⁷

Byl vzdělaným, ale ne příliš odvážným panovníkem,²³⁸ jeho armáda se vypravila až do Théb a znovu²³⁹ dobyla Egypt. Podařilo se mu obnovit vládu nad celým územím Mezopotámie, poté obrací svůj zájem k Elamu.²⁴⁰

Po Aššurbanipalově smrti se asyrská říše velmi rychle rozpadá, Měďové nejdříve dobyli Kalach, poté roku 612 p. n. l. Ninive.²⁴¹ K zániku říše přispíval fakt, že nastalo oslabení centralizované královské moci a říše se utápěla v politických i ekonomických problémech.²⁴²

²³⁵ Pecha, 1998, s. 180

²³⁶ Burian, 1984, s. 264.

²³⁷ Nea Nováková, Lukáš Pecha, Furat Rahman; Dějiny Mezopotámie, str. 181

²³⁸ Aššurbanipal svým vojskům nikdy sám nevelel, vždy jen pozoroval ze svých paláců (Glassner, 2002, s. 276).

²³⁹ Egypt už byl předtím dobyt králem Asarhaddonem (Pečírková, 2000, s. 93).

²⁴⁰ Burian, 1984 s. 265.

²⁴¹ Pečírková, 2000, s. 101.

²⁴² Pečírková, 2000, s. 101.

7. Závěr

Aššurnasirpal II., akadsky Aššur-násir-apli, vládl v letech 884-858 p. n. l. Byl jedním z nejslavnějších a nejúspěšnějších asyrských králů v novoasyrském období. Nelze se proto divit, že na sobě ve svých nápisech nešetří chválou.

Svůj úspěch získal také především díky mnohým úspěšným válečným tažením a tak si podrobil spoustu měst a provincií, jako například Bít Adini, Karchemiš, Chattiny, Malatyje, Gurgu, Chindánu. Karchemiš. Jeho velkým úspěchem bylo zavedení jezdeckta. Na konci Aššurnasirpalovi vlády Asýrie ovládala celou oblast od jižního Libanonu až k jižnímu Kurdistánu.

Z válek odcházel obohacený o území, která posléze připojoval ke své říši. Také se velmi věnoval výstavbě asyrských měst. Svoji činnost nejvíce rozvinul v městě Kalach.

Král Aššurnasirpal byl obnovitelem asyrské moci a doba jeho vlády je jedna z nejdůležitějších v historii Mezopotámie.

Hlavním cílem mé práce bylo představit osobnost a vládu krále Aššurnasirpala II., zejména jeho válečné a stavitelské úspěchy. Proto jsem se snažila popsat jeho schopnost boje a vojevůdcovské nadání. Jelikož víme, že byl také velmi vášnivým architektem, snažila jsem se podrobněji představit především jeho stavitelskou činnost ve městech: Aššur, Kalach, Ninive a Imgur-Enlil.

Dalším cílem bylo představit jeho předchůdce i nástupce a nahlédnout na podobu říše v jejich rukou. A nyní je jasné, že Aššurnasirpalovi předchůdci, kteří ještě spadali do novoasyrského období, byly silní králové, ale po vládě Aššurnasirpala začala síla jeho nástupců pozvolna klesat, což později zapříčinilo pád říše.

Velmi důležitou část mé práce představovaly královské nápisy. Jejich četnost zejména v novoasyrském období svědčila o rozkvětu říše. Díky těmto nápisům máme možnost nahlédnout do života asyrských králů, kteří zaznamenávali veškeré dění kolem sebe. Často máme chronologicky přesné informace. Nápisů se dochovala celá řada poškozených, neúplných, ale i těch zachovalých. Jelikož neznáme význam některých tehdejších slov, stává se, že některé údaje jsou nepřeložené.

Představením postavy panovníka, jsem chtěla poukázat zejména na jeho důležitost i v jiných oblastech, než bylo řízení státu. Panovník během svého vládnutí působil hned v několika rolích a také jeho tituly se v průběhu doby lišily.

Představoval samozřejmě hlavně hlavu státu-vládce, ale také byl soudce, výběrčí daní a vojevůdce. V novoasyrském období jsme se mohli v královských nápisech setkávat především s tituly: král asyrský, silný král, mocný král, král čtyř světových stran, král veškerenstva atd.

8. Resumé

The aim of this work is to present the person and government of king Ashurnasirpal II. Ashurnasirpal was considered one of the most important but also most cruel kings Neo-Assyrian Empire. The author in the work describes the government, the territorial gains, military and architectural skills, some architectural achievements are discussed in detail. Also there are briefly introduced predecessors and successors of king Assurnasirpal. The work introduced person ruler. Very important part of this work are royal inscriptions. Because royal inscriptions are a very important source for the understanding and knowledge government of king Assurnasirpal.

9. Seznam použité literatury

- Bič Miloš; Při řekách Babylonských, VYŠEHRAD, Praha 1990
- Burian Jan, Oliva, Pavel; Civilizace starověkého Středomoří, SVOBODA, Praha 1984
- Dineenová Jacqueline; 100 největších objevů archeologie, COLUMBUS, Praha 1998
- Glassner Jean-Jacques; Mezopotámie, LIDOVÉ NOVINY, Praha 2002
- Grayson Albert Kirk; Assyrian Rulers of the Early First Millennium B. C., Part I, University of Toronto Press, 1991
- Paley Samuel; King of the World: Ashur-nasir-pal II. of Assyrian 883-859 BC, The Brooklyn Museum, 1976
- Pecha Lukáš, Nováková Nea, Rahman Furat; Dějiny Mezopotámie, KAROLINUM, Praha 1998
- Pečírková Jana; Asýrie: od městského státu k říši, ACADEMIA, Praha 2000
- Prosecký Jiří a spol.; Encyklopedie starověkého předního východu, LIBRI, Praha 1999
- Urban Jan, Pittauer Ondřej; Encyklopedický atlas světových dějin, LIDOVÉ NOVINY, Praha 1998
- Shigeo Yamada; The Construction of the Assyrian Empire; BRILL LEYDEN, 2000

9.1 Internetové zdroje

- The British museum-Statue of Ashurnasirpal II [online]. [cit. 20.4.2014]. Dostupné z: <http://www.britishmuseum.org/>
- Oates David; Studies in the Ancient History of Northern Iraq [online]. [cit. 11.4.2014]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/>
- Cuneiform Digital Library Initiative-Banquet Stele RIMA [online]. [cit. 23.4.2014]. Dostupné z: <http://cdli.ucla.edu/>
- Assyria Cristalinks- Tiglatpilesar III. [online]. [cit. 18.4.2014]. Dostupné z: <http://www.crystalinks.com/assyria.html>

10. Obrázková příloha

Aššurnasirpal II.²⁴³

²⁴³ Pecha, 1998, s. 125.

²⁴⁴ Pecha, 1998, s. 128.

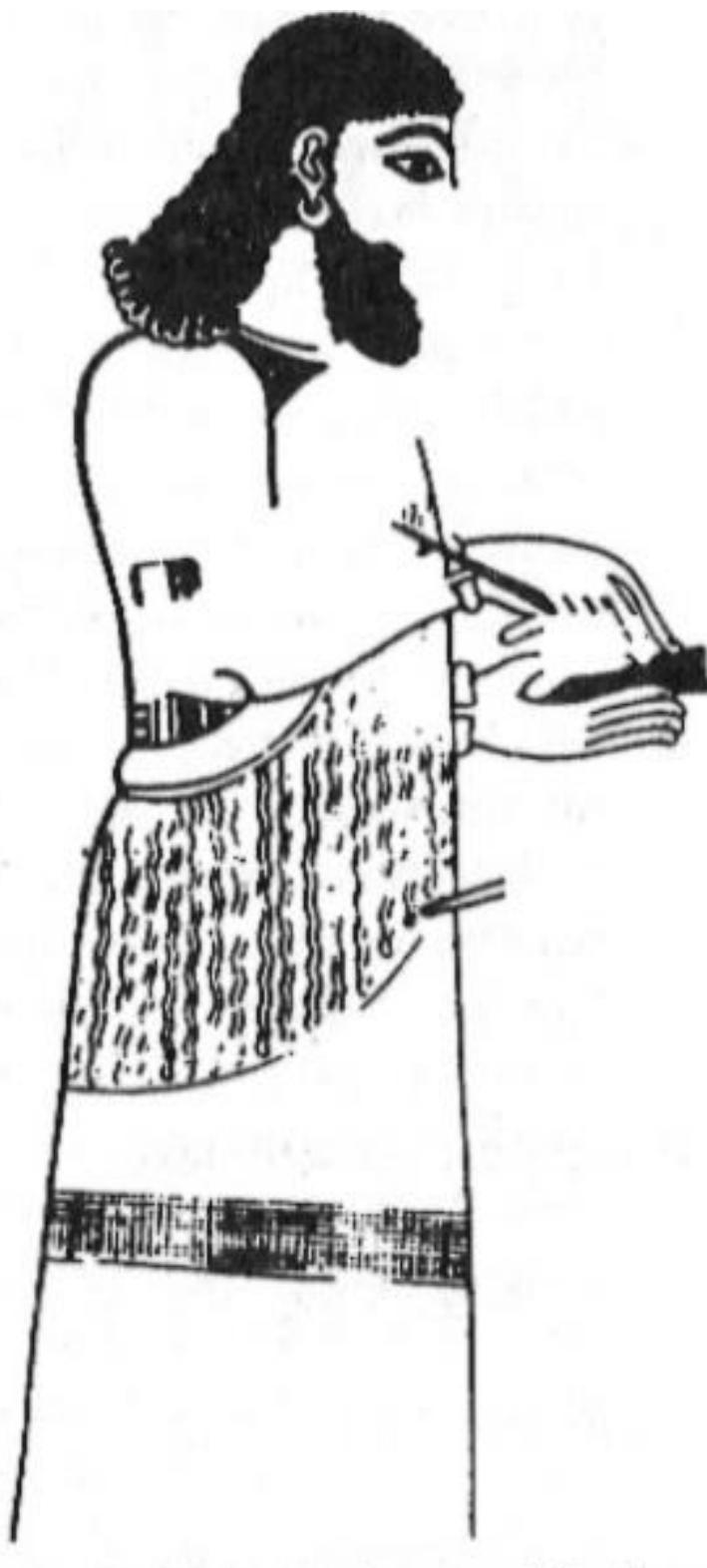
245

http://cdli.ucla.edu/search/search_results.php?SearchMode=Text&requestFrom=Search&PrimaryPublication=&order=PrimaryPublication&Author=&PublicationDate=&SecondaryPublication=&Collection=&AccessionNumber=&MuseumNumber=&Provenience=&ExcavationNumber=&Period=&DatesReferenced=&ObjectType=&ObjectRemarks=&Material=&TextSearch=&Language=&Genre=&SubGenre=&CompositeNumber=&SealID=&ObjectID=P450159&ATFSource=&CatalogueSource=&TranslationSource (náhled 23.4.2014.)

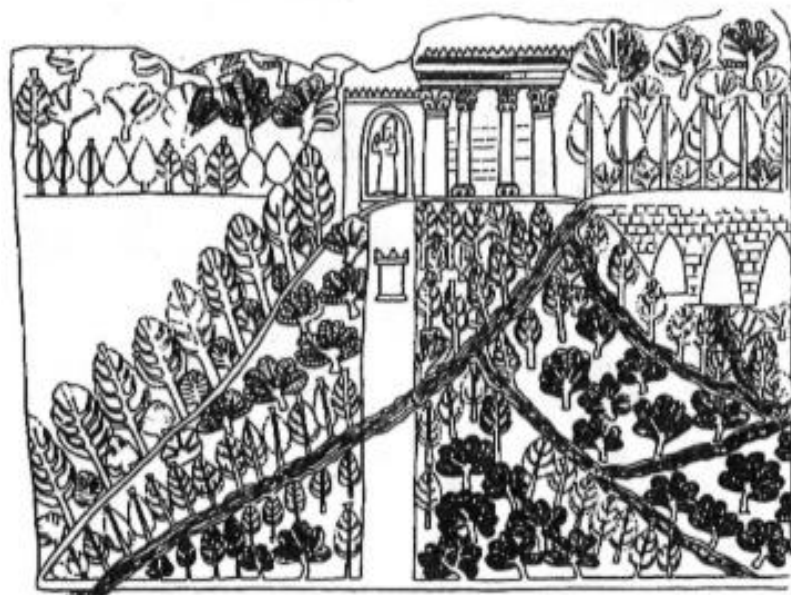

²⁴⁶ Pecha, 1998, s. 168.

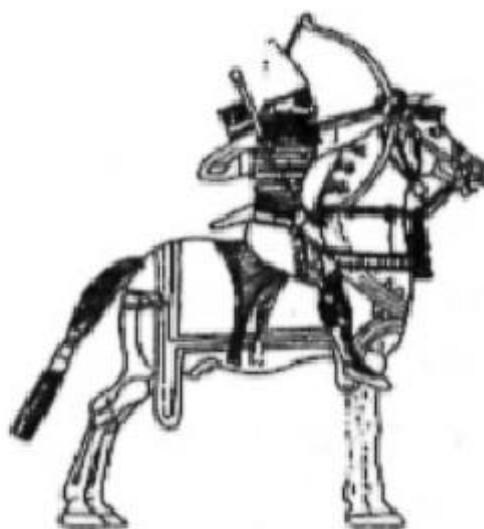
Písař píšící písátkem na hliněnou tabulku²⁴⁷

²⁴⁷ Glassner, 2002, s. 199.

²⁴⁸ Glassner, 2002, s. 70.

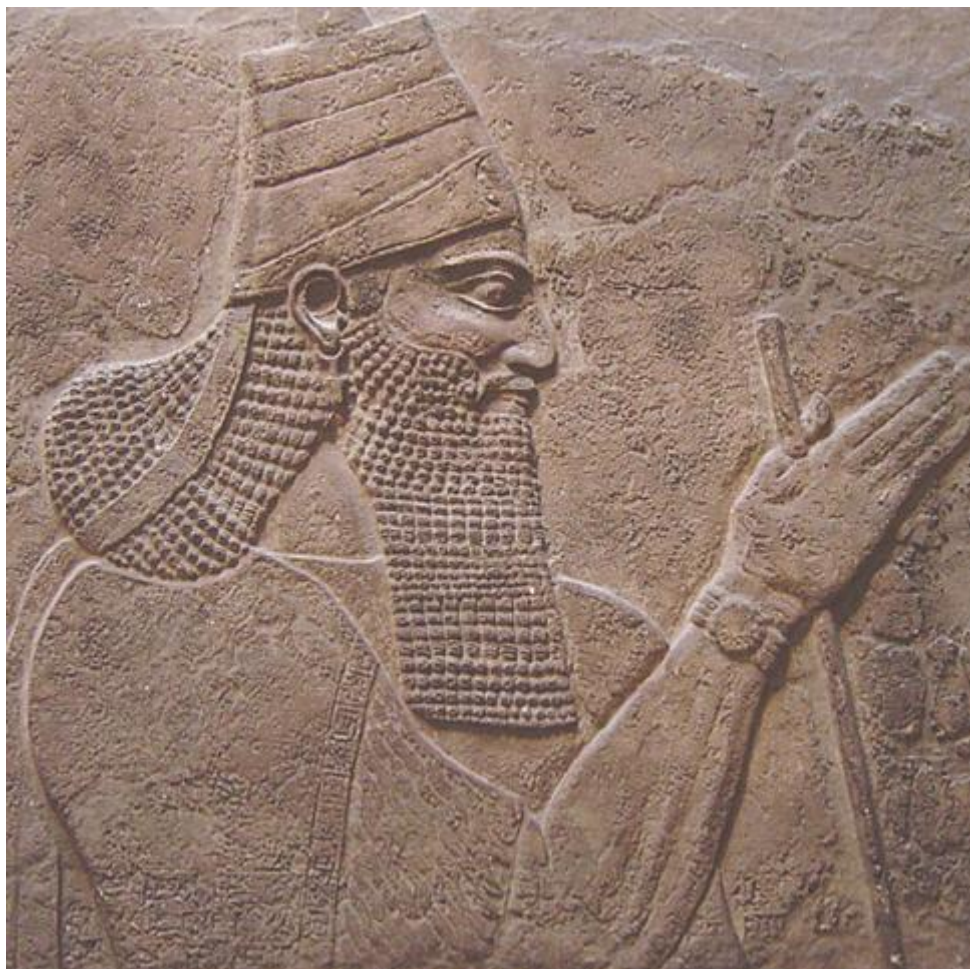
²⁴⁹ Glassner, 2002, s. 106.

Socha krále Aššurnasirpala II.²⁵⁰

²⁵⁰ http://www.britishmuseum.org/explore/highlights/highlight_objects/me/s/statue_of_ashurnasirpal_ii.aspx
(náhled 20.4.2014).

Tiglatpilesar III.²⁵¹

²⁵¹ <http://www.crystalinks.com/assyria.html>
(náhled 18.4. 2014).